

Život Ježíše Nazaretského do křtu v Jordánu

Rudolf Steiner

U příležitosti dnešního a zítřejšího večera mám za úkol říci některé skutečnosti o tom, co jsme zvyklí nazývat mystériem na Golgotě. Učiníme přitom pokus hovořit o tomto mystériu poněkud jinou formou, než tomu bylo doposud. Chtěl bych říci, že dosavadní výklad o mystériu na Golgotě měl třebaže okultní, přece jen spíše okultně-teoretický obsah. Mluvílo se o podstatě a významu mystéria na Golgotě pro vývoj lidstva. Byly uváděny myšlenky o tom, že to je svým způsobem ústřední událost pro veškerý vývoj lidstva na Zemi a nakolik to onou centrální událostí je. Tyto myšlenky pocházejí ze zdrojů okultního bádání. Mají se tím na mysli ty myšlenkové zdroje, které jaksi vyzářejí z mystéria na Golgotě, působí dále a jsou oživovány v našem pozemském vývoji. Z toho, co žije ve vývoji lidstva na Zemi, je možné - pokud to pojímáme jasnozřivým pohledem - najít to, co se udává jako význam mystéria na Golgotě.

Nyní mám však za úkol hovořit blíže o tom, co lze zcela konkrétně říci o událostech, jež se odehrály na počátku našeho letopočtu. Budu mluvit o událostech, které jaksi ve svých silách vyzářily to, co dále žije v živoucí auře Země a co je možné okultně pozorovat. Zítřka bych řekl leccos o důvodech, proč se má o těchto věcech mluvit právě teď v této naší epoše v rámci anthroposofických kruhů. Dnes se však pokusím naznačit některé skutečnosti, které se na počátku našeho letopočtu odehrály v Palestině. A doufám, že ve vašich srdcích, ve vašich duších golgotské mystérium, jak bylo charakterizováno více ve formě myšlenek, neztratí nic na významu tím, že se jednou podíváme přímo na to, co se tenkrát událo, že to si to řekneme zcela konkrétně.

O oblasti, která zde připadá v úvahu, jsem už leccos podstatného naznačil u příležitosti výkladu Lukášova evangelia a přednáškového cyklu o takzvaném Matoušově evangeliu. Je to ona skutečnost, že se na počátku našeho letopočtu narodili zhruba současně dva chlapi Ježíšové. Poukázal jsem na to, že tito dva Ježíšové, kteří se tenkrát narodili, byli co do charakteru a schopností velmi rozdílní. Jeden z chlapců Ježíšů pochází ze šalomounské linie rodu Davidova. Vyprávění o něm jako by dosud prozařovalo takzvaným Matoušovým evangeliem. V tomto chlapi žila duše nebo Já toho, koho nazýváme Zarathuštou.

Jestliže se budeme zabývat takovouto inkarnací, musíme si uvědomit především jednu věc. Dokonce ani když se znovu inkarnuje tak vznešená individualita, jakou byl Zarathušta - konkrétně v době, když se zrodil v Ježíši - nemusí tato individualita v dětském nebo jinošském věku naprosto vědět, že touto individualitou je. Nemusí zde být vědomí, které by se vyjádřilo slovy: Já jsem ten a ten. - Tak tomu není. Zato však v takovém případě platí, že se brzy a zřetelně projeví zvýšené schopnosti, které může lidská duše získat tím, že prodělá takovou inkarnaci, a tyto schopnosti pak podmiňují celou základní charakterovou strukturu dotyčného dítěte.

A tak je šalomounský Ježíš - rád bych ho tak nazýval - v němž žije Zarathuštrovo Já, nadán vysokými schopnostmi; a to je charakteristické: je nadán takovými schopnostmi, které mu umožňují snadno vnikat do toho, co žije v jeho okolí v podobě výdobytků, kterých lidstvo na Zemi v průběhu své kultury dosáhlo. Vždyť v okolí takového dítěte žila, zvláště v tehdejší době, celá kultura lidstva ve slovech, v gestech, v úkonech, zkrátka ve všem, co člověk mohl vidět a slyšet. Obvyklé dítě příliš nepřijímá z toho, co vidí a slyší. Tento chlapec však s velkou vnitřní genialitou přijímal poznání z těch nej skromnějších náznaků, v nichž se projevovalo, co si lidstvo vydobylo, zkrátka, projevovalo se jako na nej vyšší míru nadaný pro

všechno, co dosud lidská kultura vytvořila jako látku, již se dá školským způsobem naučit. Dnes by byl takový chlapec považován za velice nadaného. Takový byl šalomounský Ježíš. Až do svých dvanácti let se rychle naučil všemu, čemu se ze svého okolí mohl naučit.

Úplně jiné povahy byl druhý chlapec Ježíš, jehož charakter prosvítá - více říci nelze - ličením Lukášova evangelia. Tento Ježíš pocházel z náthanské linie rodu Davidova. Tento chlapec byl přímo nenadaný pro všechno, co se člověk mohl vnějším způsobem naučit. Až do svých dvanácti let nejevil vůbec žádný zájem o nic, co lze školským způsobem získat z lidské kultury. Zato však byl od nejranějšího dětství na nejvyšší míru nadán tím, co bychom mohli nazvat genialitou srdce, soucítěním s každou lidskou radostí, s každým lidským utrpením. Obzvláště geniálním se jevil v tom, že nežil ani tak v sobě, že si příliš nedokázal osvojit dovednosti, které si člověk může na Zemi osvojit, ale že od nejranějšího dětství pocítoval cizí utrpení a cizí radost jako své vlastní, že se dokázal vžívat do duší druhých lidí; to projevoval vysokou měrou.

Mezi oběma chlapci Ježíši panovala ta největší rozdílnost, jakou si lze představit - jak se to ukazuje pohledu do kroniky Akáša. Když oba chlapci dosáhli dvanácti let, nastala ovšem událost, kterou jsem již několikrát charakterizoval. Při cestě do Jeruzaléma, kterou podnikli rodiče s náthanským Ježíšem, Zarathuštrovo Já, které dosud přebývalo ve druhém, šalomounském Ježíši, vystoupilo z jeho těla a osvojilo si tělesné schrány náthanského Ježíše. Proto se stalo, že všechno, co si toto královské Já osvojilo, mohlo nyní působit v duši toho druhého, náthanského Ježíše a tento chlapec nyní mohl, aniž to věděl, se vši Zarathuštrovou silou působit tak, že vyvolal úžas zákoníků, mezi nimiž se objevil, jak to líčí i Bible. Také jsem naznačil, že ten druhý, šalomounský Ježíš, z něhož odešlo jeho Já, velmi rychle scházel a poměrně krátce nato zemřel.

Je třeba poznamenat, že možnost života naprosto nekončí okamžitě pro člověka, který se vzdá svého Já, jak jsem to nyní popsal u šalomounského Ježíše. Tak jako se koule nějaký čas dál kutálí, jakoby svou vnitřní silou, žije i taková bytost nějaký čas dál silou, která v ní žije; a pro toho, kdo nedokáže jemným způsobem pozorovat lidské duše, není nijak velký rozdíl mezi tím, co se ukazuje jako duše, která dosud má své Já, a duši, která své Já ztratila. Setkáme-li se totiž v obvyklém životě s lidskou duší, není bezprostřední působení Já nijak zvlášť výrazné. To co zaznamenáváme z druhého člověka, co z něj vnímáme, to je jen v té nejnepatrnější míře bezprostředním projevem Já; je to projevem Já skrze astrální tělo. Astrální tělo si však druhý chlapec Ježíš uchoval; a jenom ten, kdo dokáže pečlivě rozlišovat (a to není nijak snadné), zda v duši dále působí staré zvyklosti, staré myšlenky, nebo jestli je přijímáno i něco nového, jen ten může poznat, jestli tu Já ještě je nebo ne. Člověk však začne scházet, jakoby odumírat, usychat, a tak tomu bylo i u tohoto chlapce Ježíše.

V důsledku jisté karmické příčiny zemřela také záhy po přechodu Zarathuštrova Já do druhého chlapce Ježíše vlastní matka náthanského Ježíše a rovněž otec šalomounského Ježíše, a z otce náthanského Ježíše a z matky šalomounského Ježíše se stali manželé. Náthanský Ježíš neměl vlastní sourozence a nevlastní sourozenci, které nyní získal, byli vlastními sourozenci šalomounského Ježíše. Tyto dvě rodiny se spojily v jednu a ta nadále bydlela ve vsi, jež pak dostala jméno Nazaret. Jestliže tedy nyní budeme mluvit o náthanském Ježíši, v němž žilo Zarathuštrovo Já, budeme používat výraz Ježíš Nazaretský. Chtěl bych i dnes vyprávět některé skutečnosti z mládí tohoto Ježíše Nazaretského, jak je lze vybádat v kronice Akáša, tak abychom díky tomu mohli porozumět určitému významnému historickému okamžiku ve vývoji Země, který připravoval mystérium na Golgotě, o němž budeme dále mluvit zítra.

Život tohoto Ježíše Nazaretského se odehrává ve třech pro zřícího člověka zřetelně se odlišujících fázích. Už při jeho rozmlouvání se zákoníky se ukázalo, že v něm již v jeho dvanácti letech v důsledku přechodu Zarathuštrova Já ožila vnitřní síla k osvícení, k přijetí osvícení a jeho spojení s tím, co jako schopnost žilo v Zarathuštrově duši. Jestliže se ukázalo, že v této duši byla nesmírná síla vnitřního prožívání, pak můžeme nyní v dospívajícím Ježíši od jeho dvanácti do sedmnácti, osmnácti let pozorovat,

jak z nitra jeho duše vycházejí stále četnější a četnější vnitřní osvícení, a zejména jsou to nyní osvícení, která se vztahují k veškerému vývoji starohebrejského a vůbec hebrejského národa.

Tak jak byl Ježíš Nazaretský postaven do hebrejského národa, nebylo v tomto hebrejském národu již možné vnímat velikost toho, co bylo kdysi v dávných dobách prorokům tohoto národa dáno jako bezprostřední světová tajemství. Mnohé z dávných zjevení proroků se dědilo dál, avšak původní schopnosti získávat duchovní tajemství bezprostředně z duchovních světů byly už dávno pohaslé. Lidé je přijímali z osvědčených spisů. Byli zde však i taci - jako například slavný Hillel - kdo ještě byli díky svému individuálnímu vývoji schopni vnímat něco z toho, co bývalo zvěstováno dávným prorokům. Ale ani v těchto několika málo lidech už dávno nebylasila, která tu byla v pradávných dobách hebrejského národa, v dobách zjevení. V duchovním vývoji hebrejského národa byl jasně patrný sestup. Ovšem to, co tu kdysi bylo, co bývalo zjevováno v dobách proroků, to nyní jako by se vynořovalo z hlubin Ježíšovy duše jako vnitřní osvícení.

Nechci však ani tak upozorňovat na historickou skutečnost, že se vnitřním osvícením v jednotlivci opět vynořilo to, co bylo kdysi zjevováno v dobách proroků; spíše bych chtěl vaše pocíťování směřovat k tomu, co to znamená, že taková poměrně mladá duše, duše třinácti- až čtrnáctiletého Ježíše Nazaretského, ve svém nekonečném osamění cítí, jak se v ní vynořuje zjevení, jehož vynořování už nikdo z ostatních lidí v okolí necítil a které v sobě měli ti nejlepší nanejvýš ve slabém odlesku. Vžijte se svým citěním do života takové duše, která tu stojí sama s tím největším, co lidstvo má, a dejte důraz na to, že mystérium na Golgotě muselo být připraveno tak, že se duše Ježíše Nazaretského musela proniknout city osamělosti, pocíťováním osamělosti.

Když tu člověk stojí jako na nějakém duševním ostrově s něčím, s čím by se chtěl se všemi lidmi podělit tak jako on, který již ve svém dětství dokázal soucítit se všemi lidmi, ale nemůže tak učinit, protože vidí, že lidské duše sestoupily na úroveň, kdy už to nemohou přijmout, když to všechno cítí, když musí s bolestí a utrpením vědět něco, co ostatní nemohou přijmout, kdy ale nesmírně touží po tom, aby to žilo i v jejich duších, pak se připravuje na určité poslání. Na to se Ježíš Nazaretský připravoval. To dávalo jeho duši základní ladění, základní odstín, když si musel znovu a znovu říkat: Zaznívá ke mně hlas z duchovního světa. Kdyby ho lidstvo mohlo slyšet, bylo to pro něj nekonečným požehnáním. V dávných dobách tu byli lidé, kteří ho slyšeli, teď tu už však takové uši, které by slyšely, nejsou. - Tato bolest osamělosti doléhala čím dál víc na jeho duši.

Takový byl duševní život Ježíše Nazaretského asi od jeho dvanácti do osmnácti let. Proto byl také nepochopen svým vlastním otcem a svou nevlastní matkou, a nejenže byl nepochopen svými nevlastními sourozenci, ale často byl i vysmíván, ba dokonce považován za napůl bláznivého. Pilně pracoval v truhlářské živnosti svého otce. Zatímco však pracoval, žily v jeho duši city, o kterých jsem se právě zmínil a které jsem naznačil.

Potom, když mu bylo asi osmnáct let, odešel do světa na zkušenou. Pracoval v různých rodinách, u různých řemeslníků svého řemesla a táhl přitom Palestinou i okolními pohanskými obcemi. Tak ho vedla jeho karma. Když tak putoval Palestinou, ukázala se u všech, k nimž vstoupil, zvláštnost jeho povahy. Ve dne pracoval a večer seděl s ostatními. A všichni lidé, s nimiž seděl - asi tak od svých devatenácti do dvaadvaceti let - měli pocit, který si ne vždy jasně uvědomovali, který však o to zřetelněji cítili: že mezi sebou mají člověka zcela zvláštního druhu, jakého ještě nikdy neviděli, ba víc, jakého si nikdy ani nedokázali představit, že by mohl existovat. Nevěděli, co si o něm mají myslet.

Chceme-li to pochopit, musíme si uvědomit jednu věc, věc, kterou si musíme uvědomit vždycky, chceme-li skutečně vniknout do různých tajemství evoluce lidstva, totiž že prožít něco takového, jak jsem to naznačil u mladého Ježíše Nazaretského, způsobuje v duši tu nejhlubší bolest. Avšak tato bolest se proměňuje v lásku. A mnoho nejvyšší lásky, která žije v životě, je proměněná bolest tohoto druhu. Nejhlubší bolest má schopnost proměnit se v lásku, která nepůsobí jen jako obvyklá láska pouhou existencí milující bytosti, ale která jako by vyzařovala jako do daleka působící aurické paprsky. Takže lidé, mezi nimiž Ježíš v té době pobýval, se domnívali, že mezi sebou mají mnohem víc než pouhého člověka. A když z toho místa zase odešel, bylo jeho působení takové, že když se lidé večer opět sesedli, měli skutečně pocit jeho přítomnosti. Jako kdyby stále byl mezi nimi, takový měli pocit. A k tomu docházelo pořád, znovu a znovu, i když už dávno odešel z místa, kde se zdržoval - lidé, kteří navečer seděli kolem stolu, měli společná vidění. Viděli ho vcházet jako duchovní postavu. Každý zvlášť měl zároveň toto vidění, že Ježíš opět přišel mezi ně, že s nimi rozmlouvá a sděluje jim věci, tak jako kdysi ve své tělesné

přítomnosti. Tak žil neviditelně mezi lidmi dál, i když už byl dávno pryč. To byla ona bolest proměněná v lásku, která mu dávala takovou působnost. Lidé, u nichž byl, se s ním tak cítili zvláštním způsobem spojení. Měli vlastně pocit, že se od něj nikdy neodloučili, že u nich zůstal a znovu a znovu se vrací.

Ježíš však putoval nejen po krajích Palestiny, ale jeho karma ho přivedla také na pohanská místa. (Probírat jednotlivé okolnosti, proč ho jeho karma takto vedla, by nás dnes ovšem zavedlo příliš daleko.) Na tato místa tedy přišel, poté co poznal upadající vývoj v židovství. A poznal, že v kultovních obřadech pohanů, v pohanských náboženských úkonech stejně jako v židovství odumřelo to, co v něm kdysi žilo jako pradávňé zjevení. Musel tak prožít druhou fázi v poznání sestupu lidstva z dávné duchovní výše. Ale skutečnost, jak pokleslo pohanství, měl prožít jinak než u židovství.

Způsob, jakým poznal sestup židovství, byl spíše niterný, získaný vnitřním osvícením. Uviděl, že skončila zjevení z duchovního světa, která kdysi bývala zvěstována skrze dávné proroky, protože už tu nebyly uši, které by je slyšely. Jak je tomu v pohanství, to poznal na jednom místě, kde byla dávná pohanská bohoslužba zvláště postižena úpadkem a kde se tento úpadek pohanství ukazoval též ve vnějších znameních. Na místě, na které nyní přišel, byli lidé postiženi malomocenstvím a jinými ošklivými nemocemi. Někteří byli zlí, jiní neduživí a bezvládní. Kněží se jim vyhýbali a uprchli z těchto míst.

Když Ježíše spatřili, rozšířila se jako požár zvěst, že přichází někdo velmi neobyčejný. Ježíš měl nyní totiž i ve svém vnějším vystupování něco, co bylo jako ona proměněná bolest, jako láska. Viděli, že přichází bytost, jaká ještě nikdy po Zemi nechodila, a jeden to řekl druhému. Tato zvěst se rychle šířila a lidé se sbíhali, neboť se domnívali, že k nim byl přiveden kněz, který bude znovu vykonávat jejich oběti. Vždyť jejich kněží uprchli! A tak se tedy sbíhali - tak to ukazuje kronika Akáša, jak vám to vyprávím. Ježíš neměl v úmyslu vykonávat pohanské oběti. Nyní se mu však jakoby v živých imaginacích ukázala celá ta záhada sestupu, který postihl také pohanskou duchovní epochu. Mohl teď bezprostředně vnímat, co vplynulo do tajemství pohanských mystérií a co v těchto mystériích kdysi žilo: vnímal, že na pohanské obětní oltáře se rozlévaly síly vznešených božských bytostí. Nyní však místo sil dobrých duchů sestupovali na posvátné oltáře všemožní démoni, vyslanci Luciferovi a Ahrimanovi. Ne tak vnitřně, na základě osvícení, jako u židovství, nýbrž jakoby ve vnějších vizích vnímal Ježíš úpadek pohanského duchovního života.

Je to něco jiného, něco úplně jiného, když člověk věci pozná, abych tak řekl, teoreticky, a když vidí, jak na obětní oltář, na nějž kdysi sestupovaly božsky-duchovní síly, nyní sestupují démoni, kteří způsobují abnormální duševní stavy, nemoci a tak dále. Vidět to v duchovním zření je něco jiného, než o tom teoreticky vědět. Ježíš Nazaretský to měl ovšem poznat v bezprostředním duševním zření, měl vidět, co mezi lidmi způsobili. Tehdy náhle padl jako bez života. Lidé se zděšeně dali na útěk. On měl ovšem - zatímco byl jako bez ducha, jako vytržený do duchovního světa - vjem všeho, o čem kdysi pradávňé zjevení promlouvala k pohanům. A tak jako vnímal tajemství, jež byla zvěstována dávným prorokům a která už nežila v židovské kultuře ani jako stín, tak teď mohl prostřednictvím duchovní inspirace slyšet, jakým způsobem bývala ona tajemství zvěstována pohanům.

Nejhlubší dojem na něj udělalo něco, co jsem se pokusil vybadat a co jsem poprvé sdělil u příležitosti položení základního kamene naší dornašské stavby. Mohli bychom to nazývat „obráceným Otčenášem“, protože to byl jakoby opak toho, co je podstatným obsahem modlitby, kterou jeho učedníci připisovali Ježíši Kristu. Ježíš Nazaretský nyní uslyšel něco jako obrácený Otčenáš a vnímal, že v těchto slovech jako by bylo vměstnáno tajemství lidského zrodu a vtělení v pozemských inkarnacích:

*Amen!
Vládnu zla,
svědkové uvolňujícího se jáství.
Jinými zaviněná vina vlastního ega
je prožívána ve chlebě vezdejším,
v němž nevládne vůle nebes.
Neboť člověk se odloučil od Vašeho království
a zapomněl Vaše jméno,
Otcové na nebesích.*

To jsou nedostatečnými, neumělými slovy vyjádřené zákony vtělujícího se člověka, který z makrokosmu vstupuje do mikrokosmu. Od chvíle, kdy jsem tato slova poznal, jsem dospěl k závěru, že jsou neobyčejně významnou meditační průpovědí. Mají nad duší sílu, která je zcela neobyčejná, a tuto sílu, kterou ona slova mají, vnímá člověk tím víc, čím víc se jimi zabývá. A pak, když je člověk rozluští a pokusí se jim porozumět, ukáže se, že je v nich vskutku vměstnáno tajemství člověka a osudu lidstva a jak obrácením těchto slov mohl vzniknout mikrokosmický Otčenáš, který pak Kristus zvěstoval svým vyznavačům.

Ježíš ovšem vnímal nejen toto tajemství prapůvodního pohanského zvěstování. Když opět procítl ze svého vidění, poznal prostřednictvím prchajících lidí a démonů celé tajemství pohanství. To bylo druhou nezměrnou bolestí, která se vnořila do jeho duše. Nejprve se oním významným způsobem seznámil s úpadkem židovství, když poznal, co bylo kdysi dosud nepokleslému židovství zjevováno. Nyní poznal totéž u pohanů. Vědomě tak procítl a prožil skutečnost, že v jeho okolí muselo žít lidstvo ve smyslu slov „Mají uši a neslyší to, čím jsou světová tajemství.“ Tak si musel vydobýt bezmezný soucit, který s lidmi vždycky míval a který lze vyjádřit slovy: Nyní mohl zřít; lidstvo mělo mít obsah jeho zření - ale kde jsou bytosti, které by to lidstvu sdělily?

Takové zkušenosti musel učinit asi do svého čtyřiařicátého roku života. Pak ho jeho karma přivedla domů v době, kdy zemřel jeho otec. Potom žil spolu se svými nevlastními sourozenci a se svou nevlastní matkou. Zatímco dříve mu jeho nevlastní matka také příliš nerozuměla, bylo nyní z její strany patrné čím dál větší porozumění pro velkou bolest, kterou v sobě nosil. A tak následovaly další zážitky od jeho čtyřiařicátého do osmařicátého, devětadvacátého, třicátého roku, v nichž nacházel stále větší - i když i tady to bylo těžké - porozumění u své nevlastní matky.

Byly to zároveň roky, kdy se blíže seznámil s řádem Esejských. Chtěl bych dnes naznačit jen hlavní momenty toho, jak Ježíš poznal řád Esejských. Byl to řád, v němž se spojili lidé, kteří se odloučili od ostatních lidí a kteří pěstovali zvláštní tělesný a duševní život, aby se tak opět vzepli k onomu prapůvodnímu zjevení ducha, které lidstvo ztratilo. V přísných cvičeních a v přísném způsobu života měly stoupající duše dosáhnout stupně, na němž mohly být opět spojeny s duchovními oblastmi, z nichž plynula ona prapůvodní zjevení.

V tomto kruhu poznal Ježíš Nazaretský také Jana Křtitele, ani jeden z nich se však nestal ve vlastním smyslu Esejským. To zde ukazuje právě kronika Akáša. Ovšem ze všeho, co jsem vylíčil, vyplývá, že tu byla lidská osobnost zcela zvláštního druhu, osobnost, která na každého zcela neobyčejně působila. Vždyť působila tak neobyčejně (jak jsem to vylíčil) u pohanů, takže i Esejští - přestože jinak všechno, čeho dosáhly jejich duše, střežili jako to nejposvátnější tajemství a nic z něj neprozrazovali lidem zvenčí - bezelstně rozmlouvali s Ježíšem o důležitých řádových tajemstvích, o tom důležitém, čeho dosáhli úsilím svých duší. A tak Ježíš poznal, že tu v té době byla pro lidskou duši přítomná cesta, vedoucí vzhůru k výšinám, v nichž kdysi prodlévaly praduše lidí a z nichž tyto praduše sestoupily. Ano, u Esejských mohl vidět, že lidé přece jen mají dosud možnost vystoupit pomocí zvláštních cvičení do těchto výšin.

Avšak na jeho duši dělalo hluboce - mohu-li v této souvislosti použít toto triviální slovo - neblahý dojem, že takový Esejský, chtěl-li vystoupit do těchto výšin, se musel oddělit od ostatního lidstva, musel vést život mimo okruh ostatních lidí. To naprosto neodpovídalo té nejobecnější lidské lásce, jak ji cítil Ježíš Nazaretský, který nemohl snést pomyslení, že by měly existovat nějaké duchovní statky, které by si nemohlo přivlastnit celé lidstvo, nýbrž jen jedinci na úkor celého lidstva. A často odcházel ze sídel Esejských s tou největší bolestí. To, co pociťoval, lze vyjádřit slovy: I tady jsou jedinci (a může jich být vždycky jen několik málo), kteří nalézají cestu zpět k prapůvodnímu zjevení, avšak když se právě těchto několik málo jedinců vyčlení, musí ostatní žít o to víc v úpadku. Oni nemohou dospět do výšin, neboť musí vykonávat hrubou materiální práci pro ty, kdo se vyčlení.

Když zase jednou vycházel z brány řádového sídla Esejských, spatřil v duchu dvě postavy prchající od brány. U těchto dvou postav, které dnes v našem anthroposofickém jazyce nazýváme Lucifer a Ahriman, měl dojem, že Esejští se před nimi chrání, že je zahánějí svými cvičeními, svým asketickým životem, přísnými pravidly svého řádu. K těmto duším se nemělo dostat nic z Lucifera a Ahrimana. Proto Ježíš Nazaretský spatřil Lucifera a Ahrimana prchat pryč, ale nyní také věděl, jak právě tím, že bylo vytvořeno takové místo, kam nejsou Ahriman a Lucifer vpuštěni, kde o nich lidé nechtějí nic vědět, právě

tím jdou oni dva o to víc k ostatním lidem, protože musí prchat od těchto míst. To měl nyní před sebou. Opět to působí zcela jinak, když to člověk zná jen jako teorii, než když vidí, co dělají jednotlivé duše pro svůj prospěch a jak tím jsou Lucifer a Ahriman posíláni k ostatním lidem, když si je někteří jedinci drží od těla. Nyní věděl, že to není spásná cesta, kterou jdou Esejští, ale že to je cesta, která vyloučením na úkor ostatního lidstva hledá jen vlastní prospěch.

Přepadla ho nevýslovná lítost. Necítil žádnou radost z vzestupu Esejských, neboť věděl, že ostatní lidé musí tím hlouběji poklesnout, zatímco někteří jedinci stoupají. To vše ho skličovalo tím více, že také u dalších a dalších esejských bran - takových míst bylo více - viděl obraz prchajícího Lucifera a Ahrimana, kteří stáli před branami, ale nemohli do těchto řádových sídel vstoupit. Tak poznal, jak řádové zvyklosti a pravidla - po vzoru esejského řádu - odhánějí Lucifera a Ahrimana k ostatním lidem. A to byla třetí velká, nekonečná bolest, kterou pocítil z úpadku lidstva a která se tak rozlila v jeho duši.

Už jsem říkal, že jeho nevlastní matka získávala stále větší porozumění pro to, co žilo v jeho duši. Nyní se přihodilo něco, co se stalo významným jako příprava na gologotské mystérium: odehrál se rozhovor - tak to vyplývá z bádání v kronice Akáša - mezi Ježíšem Nazaretským a jeho nevlastní matkou. Její porozumění již postoupilo natolik, že s ní mohl mluvit o trojí bolesti, kterou prodělal kvůli úpadku lidstva, v oblasti židovství i pohanství, stejně jako u Esejských. A zatímco jí líčil celou svou osamělou bolest a vše, co prožil, viděl, že to působí na její duši.

Poznat charakter právě tohoto rozhovoru patří k těm nejvelkolepějším dojmům, které člověk může na okultistickém poli získat. Neboť v celé oblasti vývoje Země vlastně nelze spatřit nic podobného - neříkám „nic většího“, protože mystérium na Golgotě samozřejmě je větší, avšak něco podobného jinak spatřit nelze. To co říkal matce, nebyla slova v obvyklém smyslu, ale byly to jakoby živé bytosti, které od něj přecházely k matce, a jeho duše dávala svými vlastními silami těmto slovům křídla. Všechno, co tak nesmírně silně vytrpěl, přecházelo v tomto rozhovoru jakoby na křídlech slov do duše nevlastní matky. Jeho vlastní Já doprovázelo každé slovo - a nebyla to pouhá výměna slov či myšlenek, bylo to živoucí putování duše od něj do duše nevlastní matky - slova o jeho nekonečné lásce, ale také o jeho nekonečné bolesti. A tak před ní mohl jako v jednom velikém tablo předestřít všechno, co třikrát prožil. To co se tu odehrálo, bylo povýšeno ještě tím, že Ježíš Nazaretský nechal rozhovor pozvolna přejít v něco, co pro něj vzešlo z trojnásobné bolesti lidského úpadku.

Je ovšem vskutku obtížné odít do slov to, o čem nyní, jakoby ve shrnutí svých vlastních zážitků, promlouval k nevlastní matce. Ale protože jsme duchovní vědou připraveni, můžeme se pomocí duchovně-vědeckých formulací a výrazů pokusit o vyličení závěru tohoto rozhovoru co do jeho smyslu. Samozřejmě že to, co nyní řeknu, nebylo řečeno takto, ale lze tím přibližně vyvolat představu o tom, co nyní chtěl jako představu v duši své nevlastní matky vyvolat Ježíš.

Ohlédneme-li se tímto způsobem ve vývoji lidstva, ukáže se veškerý život lidstva na Zemi podobně jako jednotlivý lidský život, pouze pozměněný pro pozdější generace, pro ně nevědomě. Mohli bychom říci, že před duši Ježíše Nazaretského tu předstoupil poatlantský život lidstva, jak se nejdříve po té velké přírodní události vyvíjela praindická kultura, kdy velcí svatí rišiové přinesli lidstvu svá nesmírná moudra. Jinými slovy, byla tu spirituálně-duchovní kultura. Ano, Ježíš řekl: Tak jako je tu u jednotlivého člověka dětský věk mezi narozením a sedmým rokem, kdy vládnu zcela jiné duchovní síly než v pozdějším lidském životě, tak působily duchovní síly v této praindické době. Jelikož tyto síly zde nebyly jen do sedmého roku, ale rozlévaly se celým životem, bylo lidstvo v jiné evoluci než později. Tenkrát lidé po celý život věděli, co dnes ví a prožívá dítě do sedmi let. Dnes lidé mezi sedmým a čtrnáctým a jedenadvacátým rokem myslí tak, jak myslí, proto, že ztratili dětské síly, které jsou dnes u nás v sedmi letech odstaveny. Jelikož se tyto síly tenkrát rozlévaly celým lidským životem - tedy síly, které tu dnes jsou jen do sedmého roku života - byli lidé v první poatlantské epoše jasnozřiví. Vystupovali výše pomocí sil, které dnes žijí v člověku jen do jeho sedmi let. Ano, to byl zlatý věk ve vývoji lidstva.

Pak nastala jiná epocha, kdy byly v celém lidstvu aktivní, rozlité celým životem, síly, které jinak působí jen mezi sedmým a čtrnáctým rokem života. Potom nastala třetí epocha, v níž byly aktivní síly, které dnes působí mezi čtrnáctým a jedenadvacátým rokem. A pak jsme žili v epoše, v níž se celým životem lidstva rozlévaly síly, které jsou jinak aktivní mezi jedenadvacátým a osmadvacátým rokem. To už se ale blížíme, řekl Ježíš Nazaretský, polovině lidského života, která se nachází v třicátých letech, kdy pro jednotlivého člověka přestávají stoupat mladistvé síly a kdy člověk začne uskutečňovat sestup. Žijeme nyní v epoše, která odpovídá osmadvacátému až pětatřicátému roku jednotlivého člověka, kdy započne sestup jeho života. Zatímco u jednotlivého člověka tu jsou ještě jiné síly, které mu umožní žít dál,

v celém lidstvu už tu není nic. To je ta velká bolest - lidstvo se má stát starcem, má své mládí za sebou a nachází se ve věku mezi osmadvacátým a pětatřicátým rokem života. Odkud se vezmou nové síly? Mladistvé síly jsou již vyčerpány.

Takovým způsobem promlouval Ježíš ke své nevlastní matce o sestupu, který začínal pro veškerý život vyvíjejícího se lidstva, a v jeho slovech se nesla nevýslovná bolest, takže bylo vidět, že je to pro lidstvo jakoby beznadějně, zcela beznadějně. Mladistvé síly jsou vyčerpány, lidstvo nyní směřuje ke stařeckému věku. Jednotlivý člověk - to Ježíš věděl - vede díky tomu, že mu zbytek těchto sil zůstává, dál svůj život mezi pětatřicátým rokem života a smrtí. Avšak lidstvo nic takového nemělo; do něj muselo nejprve něco vstoupit: to, co je nutné pro život jednotlivého člověka mezi osmadvacátým a pětatřicátým rokem. Země musela být makrokosmicky prozářena silou, kterou jinak musí být prozářen člověk v době, kdy prodělává vzestup života mezi osmadvacátým a čtyřiatřicátým rokem.

Že lidstvo jako takové stárne, to je ona myšlenka, onen pocit, který nyní vidíme v kronice Akáša a který cítíme během vyprávění Ježíše Nazaretského. A zatímco takto promlouval k matce, zatímco z jeho slov zazníval, mohli bychom říci, smysl vývoje lidstva, tu věděl v jediném okamžiku, kdy jako by všechno, co bylo v jeho Já, přeteklo do jeho slov, že s nimi z jeho vlastní bytosti něco odchází, neboť jeho slova se stala tím, co byl on sám. To byl také moment, kdy do duše jeho nevlastní matky vplynula ona duševní bytost, která žila v jeho vlastní matce a která poté, co Zarathuštrovo Já přešlo do těla druhého chlapce Ježíše, pro Zemi odumřela a od dvanáctého roku Ježíšova žila v duchovních oblastech. Od této chvíle mohla produhovňovat duši jeho nevlastní matky, takže ta nadále žila s duší vlastní matky náthanského Ježíše. Ježíš Nazaretský se však sám tak intenzivně spojil se slovy, do nichž vtiskl všechnu svoji bolest nad lidstvem, že jeho Já jako by se ztratilo z jeho tělesných schrán a jeho tělesné schránky teď byly opět takové, jaké byly v době, kdy byl malý chlapec, ovšem prosycené vším, co protrpěl od svých dvanácti let. Zarathuštrovo Já odešlo a v jeho třech schránách žilo jen to, co v nich zůstalo mocí zážitků. V těchto třech schránách se nyní prosadil určitý impulz; tento impulz ho nutil vydat se na cestu, která ho pak vedla za Janem Křtitelem k Jordánu. Jako ve snu, který však přece jen snem nebyl, nýbrž byl vyšším vědomím, šel Ježíš Nazaretský touto cestou a byly tu jen tyto tři schránky, pro- duchovnělé a protěpávané působením zážitků, které prodělal od svých dvanácti let. Zarathuštrovo Já odešlo. Jeho tři schránky ho vedly tak, že téměř nevnímal nic z toho, co bylo kolem něj. Právě proto, že jeho Já bylo pryč, žil zcela v nazírání osudu lidí a také v tom, co lidem chybělo.

Když se tak ubíral cestou za Janem Křtitelem k Jordánu, potkal dva Esejské, s nimiž často hovořoval. Takový, jaký teď byl, však tyto dva Esejské nepoznal, neboť jeho jáství jako by bylo vytržené. Oni ho však poznali. A proto ho oslovili: „Kam tě vede tvá cesta, Ježíši Nazaretský?“ To, co odpověděl, jsem se pokusil odít do slov. Mluvil tak, že nevěděli, odkud přicházejí jeho slova; ta slova vycházela z něj, a přece jako by z něj nevycházela: „Tam, kam duše jako ty vaše nechtějí pohlédnout, kde bolest lidstva může naleznout paprsky zapomenutého světla.“

To byla ta slova, která od něj přicházela. A oni nerozuměli tomu, co říká. Uvědomili si, že je nepoznává, a zeptali se: „Ježíši Nazaretský, což nás nepoznáváš?“ A následovala ještě podivnější slova. Bylo to, jako by jim řekl: „Jste jako zbloudilá ovce; já však jsem byl synem pastýře, kterému jste utekli. Když mě správně poznáte, utečete brzy znovu. Už je tomu dávno, co jste ode mě uprchli do světa.“

Esejští nevěděli, co si o něm mají myslet, neboť zatímco se zdálo, že takto promlouvá, získaly jeho oči zcela zvláštní výraz. Jako by se dívaly ven, a přesto i dovnitř. Byly jako oči, které ve svém výrazu měly něco jako výčitku vůči osloveným duším. Byly to oči, z nichž jako by zářila mírná láska, avšak láska, která se pro Esejské stala výčitkou, vycházející z jejich vlastní duše. To co Esejští cítili, můžeme charakterizovat tak, jako by od něj slyšeli slova: „Co jste to za duše? Kde je váš svět? Proč se halíte do klamných schrán? Proč plane ve vašem nitru oheň, který nebyl zažehnut v domě mého Otce?“

A jejich duše při těchto slovech jako by oněměly. A on promlouval dál: „Máte na sobě znamení Pokušitele, on vás potkal na vašem útěku. On svým ohněm učinil vaši vlnu lesklou a zářivou. Vlas této vlny mě bodá do očí. Vy zbloudilá ovce! On naplnil vaše duše pýchou.“

Když pronesl slova „Lesklá a zářivá je vaše vlna, vlas této vlny mě bodá do očí“, ujal se jeden z Esejských slova a řekl: „Což jsme Pokušitele nevykázali ze dveří? Už nad námi nemá moci.“ Když to Esejský řekl, pravil Ježíš: „Zajisté jste ho vykázali ze dveří, on však uprchl a odešel k ostatním lidem. A teď je napadá ze všech stran. Nepovýšíte se, pokud ponížíte ostatní. Jen si tak připadáte, jako byste byli vysoko, protože necháváte ostatní, aby byli menšími! Zůstanete stejně vysoko, jako jste, a jen proto, že ostatní činíte menšími, připadáte si velicí.“

Ježíš Nazaretský mluvil tak, že to Esejští mohli vnímat. A když to vyslovil, bylo to pro ně tak skličující, že již nedokázali vidět. Jejich oči potemněly a Ježíš Nazaretský jako by jim zmizel z očí. Potom ale, co jako by zmizel, spatřili před sebou jako v dálce jeho tvář, avšak obrovsky zvětšenou, jako by to byla fata morgana, daleko, daleko odsud, a pak zazněla slova, jako by přicházela od této fáty morgany, která vnímali jako: „Marnivost je vaší snahou, neboť prázdné je vaše srdce, které jste si naplnili duchem, jenž pýchu klamně ukrývá pod rouchem pokory.“

Potom zmizela i tato fata morgana a oni zůstali stát sklíčení a otřesení. Když opět mohli vidět, spatřili ho, jak mezitím ušel kus cesty, zatímco měli ono vidění. A nemohli nic dělat, než si uvědomovat, že mezitím urazil kus cesty. Sklíčeně se vrátili do svého esejského sídla a nikomu nevyprávěli nic z toho, co zažili, a mlčeli o tom po celý svůj život. Jejich duše se tím ovšem staly těmi nejhlubšími z jejich bratří, oni však mlčeli a byli z nich nadmíru mlčenliví bratří, kteří neřikali nic než to, co bylo nutné k tomu nejběžnějšímu dorozumění. Jejich bratři nevěděli, proč se jejich povaha tak proměnila. Velmi zvláštním způsobem tak spoluprožívali to, co se událo jako mystérium na Golgotě. Avšak pro ostatní bylo to, co zažili, jakoby nevnímatelné.

Když se Ježíš ubíral nějakou chvíli dál svou cestou, potkal člověka, který ve své duši prožíval hluboké zoufalství. Jak jsem již řekl, Ježíš byl ale jakoby vytržený z pozemských poměrů, takže pro něj bylo nepochopitelné, že k němu přistoupilo něco jako člověk. O to hlubším dojmem zapůsobila jeho bytost na tohoto člověka, který byl ve své duši tak zoufalý, že budil dojem toho nejhlubšího utrpení. Onen mocný dojem, kterým na tuto duši zapůsobil pohled na přicházejícího Ježíše Nazaretského, vyvolal u Ježíše Nazaretského slova, která by mohla znít asi takto: „Kam to zavedla tvou duši její cesta? Znal jsem tě před mnoha tisíci let, tehdy jsi byl jiný!“

To všechno si tento zoufalý člověk, jak bylo řečeno, vyslechl od zjevení Ježíše Nazaretského, které právě přišlo svou cestou. Tato slova vyvolala v zoufalcovi nutkání, aby řekl toto (na jedné straně cítil v duši potřebu vyslovit se, na druhé straně nalézt odpověď svého osudu): „Dosáhl jsem ve svém životě vysokých hodnot. Vždy jsem se učil; na základě toho, co jsem se naučil, stoupal jsem mezi ostatními ke stále vyšším a vyšším hodnotám. S každou hodnotou jsem na sebe byl víc a víc pyšný a často jsem si říkal, jaký jsem to jen vzácný člověk, že tak skvěle stoupám nad ostatní lidi. Cítil jsem hodnotu své duše, která musela být hodnotnější než duše ostatních. Má pýcha rostla s každou novou hodnotou. A tu se mi jednou zdál sen. Ach, jaký to byl strašlivý sen! Nejenže se mi zdál sen, ale zatímco se mi zdál sen, byla moje duše vyplněna studem. Neboť jsem se styděl, že se mi něco takového zdá. Byl jsem ve svém životě tak hrdý! A nyní se mi zdálo něco, o čem bych si nikdy nechtěl nechat zdát, a ve snu mi to připadalo dobré.“

Zdálo se mi, že jsem si položil otázku: Kdo tě učinil velkým? A tu přede mnou stála bytost, která řekla: Já jsem tě učinil velkým, já jsem tě povýšil, za to však jsi můj! - To bylo něco, co jsem cítil jako nejhlubší hanbu, protože mi nyní bylo dáno najevo, že nejsem duše, která byla vyvolená, která stoupala vlastní silou; povýšila mě jiná bytost. Ve snu jsem se dal na útěk. Když jsem se probudil, skutečně jsem začal prchat a opustil jsem všechny své hodnoty. Nevěděl jsem, co hledám, a tak se toulám a prchám před sebou a před tím, čeho jsem dosáhl, už dlouho bloudím po světě a stydím se za všechno, na co jsem kdysi ve své pýše pomyslel.“

Když zoufalec pronesl tato slova, stála před ním opět ona bytost, která k němu promlouvala ve snu - stála mezi ním a Ježíšem Nazaretským. Tato bytost ze sna zakryla postavu Ježíše Nazaretského. A když se snový obraz opět proměnil, když se jakoby rozplynul v mlhu, tehdy také Ježíš už pokračoval v putování. Když se zoufalec rozhlédl, spatřil ho již v dálce. A tak musel jít ve svém zoufalství dál svou cestou. Potom se Ježíš Nazaretský potkal s malomocným, jehož malomocenství a jehož utrpení již dosáhly vrcholu. A tím, co tato duše pociťovala, se bytost Ježíše Nazaretského opět cítila být podnícena ke sloům, která malomocný uslyšel. Byla to opět slova: „Kam to tvou duši zavedla její cesta? Viděl jsem tě před mnoha tisíci let, tehdy jsi byl jiný!“

Na tato slova musel malomocný odpovědět, zase podobným způsobem, jako předtím musel promluvit zoufalec. Malomocný řekl: „Nevím, jak jsem k té nemoci přišel; postupně mě zachvacovala. A lidé mě přestali mezi sebou trpět. Musel jsem odejít do samoty a stěží jsem si přede dveřmi vyžebra, co mi lidé hodili. Jedné noci jsem tak přišel do blízkosti hustého lesa. Vtom jsem spatřil strom, který jako by sám od sebe zářil mně v ústrety z jakési světliny, jako by na mne poblikával. Cítil jsem nutkání přiblížit se k tomu stromu, který na mě takto svítil a poblikával. Ten strom mě přitahoval. A když jsem se k němu přiblížil, tu se ke mně jakoby ze světla toho stromu vrhl kostlivec. Uvědomil jsem si, že je to smrt, která tu v této podobě přede mnou stojí. A ta smrt mi řekla: Já jsem ty! Já tě stravuji. Neobávej se!

A potom kostlivec pokračoval: Proč se bojíš? Což jsi mě kdysi nemiloval po mnoho životů? Jen jsi nevěděl, že miluješ mě, neboť jsem se ti zjevovál jako krásný archanděl; myslel sis, že miluješ jeho. - A tu přede mnou nestála smrt, nýbrž archanděl, kterého jsem často viděl a o němž jsem věděl, že to je ten obraz, který jsem miloval. Potom archanděl zmizel. Ale já jsem se probudil až druhého rána u toho stromu a cítil jsem se ještě bíději než prve. A věděl jsem, že všechny pozitivky života, které jsem miloval, všechna sebeláska, která ve mně žila, že to všechno souvisí s bytostí, která se mi zjevila jako smrt a jako archanděl, která tvrdila, že ji miluji a že je já sám. Teď stojím před tebou a nevím, kdo jsi.“

A nyní se opět objevil ten archanděl a poté i ona smrt a postavila se mezi malomocného a Ježíše Nazaretského; a Ježíše Nazaretského zakryla pohledu malomocného. Když malomocný viděl jen archanděla, zmizel Ježíš a potom zmizeli i smrt a archanděl. A malomocný musel jít dál a jen spatřil Ježíše Nazaretského, jak se dál ubírá svou cestou.

To byly události, jež se ukazují na cestě - jestliže ji sledujeme v kronice Akáša - kterou se Ježíš Nazaretský ubíral mezi rozhovorem s matkou a Janovým křtem v Jordánu.

Zítřka pak uvidíme, jak tyto události, které se tu odehrály v setkání se dvěma Ezejskými, v setkání se zoufalcem a v setkání s malomocným, dále působily ve schránkách Ježíše Nazaretského, jak se setkání se světem, kterým Ježíš (jenž jako by byl vytržený) sotva rozuměl, sloučila s tím, co přijal při Janově křtu v Jordánu.

Komu tyto události, které jsem tu vyprávěl, připadají zvláštní nebo úžasné, tedy události, které se odehrály právě mezi jeho rozhovorem s nevlastní matkou a Janovým křtem, tomu mohu jen říci: Ať se jeví zvláštně; při bádání v kronice Akáša se ukazují jako pravdivé. Představují události, které jsou ovšem ve svém charakteru tak ojedinělé, jak ojedinělé být musí, neboť jsou přípravou na událost, která se mohla stát jen jednou, na událost, kterou nazýváme mystériem na Golgotě. Kdo nechce přistoupit na myšlenku, že se tenkrát odehrálo ve vývoji lidstva něco naprosto neobyčejného, tomu bude celý průběh vývoje lidstva těžko pochopitelný.

Kolín nad Rýnem, 17. prosince 1913

GA 148